

Zgodovinske reči.

5. Ali se je duhovna oblast Solnograških škofov kdaj na Krajnsko stegnila?

(Konec.)

Kako dalje pa da je djanje Solnograškega škofa Arnona seglo, se na tanko spozná iz besed neimenovanega pisatelja, na ktere se je do zdaj premalo gledalo. Zakaj stoji tako zaznamovano: „Pipin, sin Karlna Velicega, je šel v letu 796 skozi del dolnje Panonie memo Neziderskega jezera reke Rabe do Drave (ad lacum Pelisso, et flumen Hrabba usque ad Dravum fluvium), in je ostanjke Slovincov in Hunov Arnonu, Solnograškemu škofu izročil, jih v véri podučiti“. Dalje spet: „V letu 798 je Karl ukazal Arnonu, iti v strani Slovincov, in tisto deželo v naši véri preskerbeti. Teodorik je bil v škofa posvečen, kterega sta Arno sam in vojvoda Gerold v Slovenio (Sclaviniam) pripeljala, in mu kakor škofu zročila tisto stran Gorotancov in njih meje na severnem bregu Drave (ab occidentali parte Drave fluminis), dokler da se Drava v Donavo zlije“. Iz teh besed je očitno, da Solnograški škof ni segal na južni breg Drave, še na Koroškem in Štajerskem ne, manj še na Krajnskem. S tem ni rečeno, da ni nikdar noben Solnograški mašnik Drave prestopil, ampak le to, kaj da je sploh veljalo. Tudi med cerkvami, ktere so dalje v tistim spisu imenovane, nobena kolikor se da razločiti, ne zadeva na Krajnsko, ampak le na Koroško in Štajersko, in sicer unstran Drave.

Kar pa zadene Oglejske patriarhe, že Valvazor pové iz spričevanja Sigonijevega (C. Sigonius lib. 2. de regno Italiae), da si je patriarh Janez II. leta 670 prizadeval za spreobrnjenje Slovincov; dalje govori od sv. Pavlina, da mu je Alkuin, učeni in sloveči mož na dvoru Karlna Velicega, v listu od leta 795 prigovarjal, si za pobožno delo med Slovinci prizadevati, ravno tako, kakor je v letu 798 tudi Arnonu, Solnograškemu nadškofu, priporočeval. Od tistega lista, kteri je 112 med Alkuinovimi, tudi žl. Rubeis v spominkih Oglejske cerkve pripoveduje; zraven še pristavi iz življenja sv. Pavlina pri Ferrarii (Ferrarius in catalogo Sanctorum Italiae), da se je tudi za oznanovanje sv. evangelia trudil, s kterim je ljudstvo v Gorotanu in bližnje narode k véri v Kristusa pripeljal.

Te spričevanja so zadosti očitne, dasiravno bi si prijatelj zgodovine še kaj bolj posebnega najti želel, kaj da se je na južnem bregu Drave, zlasti na Krajnskem za sveto véro godilo.

Po vsem tem se da skleniti, kaj da je zadeval prepir med Oglejskim patriarhom Ursom in Solnograškim nadškofom Arnonom, kterega je cesar Karl leta 811 razločil. Ni bilo namreč prašanja, ali ima Solnograški nadškof na južnem Dravskem bregu kaj duhovne oblasti; ampak to: ali ni oblast Oglejskih patriarhov na severnem bregu prikratena, kjer so jo nekdanji čas imeli. Cesar, kteri Solnogračanom ni hotel jemati, kar jim je bil že zročil, je razsodil, da naj Drava meja škofij ostane.

P. Hicinger.

Slovanski popotnik.

* Družtvo sv. Mohora naznanja, da so premišljivi Lavantinski knezoškof, g. Slomšek, v svojej nekončnej dobroti sklenili: „življenje svetnikov“ na svoje stroške izdati in družtvo sv. Mohora toliko iztisov izročiti, kolikor je treba, da vsak družtvenik en iztis dobi. Do mesca oktobra t. l. pride I. polletje od „življenja svetnikov“ na svitlo, in vsak družtvenik dobi svoj

iztis. Prodajala se bo ta knjiga po odbornikih tega družtva tudi po vsih mestih, kjer so odborniki družtva.

* Ministerstvo uka je napravilo zbirko vsih učenih knjig od časov Marie Terezije do naše dobe.

* Gosp. Skřivan prestavlja po naročilu ministerstva uka „Močnikovo aritmetiko za drugi red nižji realke“ v česko.

* Odbor gališko-ruske matice je imel 4. avgusta sejo, v kterej je bilo sklenjeno „molitvennik“ v 3000 iztisih izdati. Naprosil se je tudi gosp. Galka, da bi spisal zgodovino bibliško za normalne šole. Poslednjič se je posvetovalo o tem, na kak način da bi se zgodovina gališke zemlje izdala. Gospod predsednik Kuzemsky je naznanil, da je nek ud gališko-ruske matice obljubil, darilo dati za spis tacega obsežka v narodnem jeziku, ki bi potrebam sedanjega časa zadostil. Poslednjič je bila sestavljena komisija za to opravilo, v ktero so bili zvoljeni: Janovsky, Věnkovsky, Kulčický in Žukovsky.

* Ministerstvo uka je dalo spisati za rusinske narodne šole slabikar in prvi del berila. Slabikar je bil sestavljen po spiritualu Lvovskega semenišča Kulčickem, in prvi del berila po gospodu dekanu Dobřanskem.

* V Varšavi je gosp. Polujanski za tisk pripravil poljsko delo pod naslovom: „Opisanje lasów (gojzdov) królestwa polskiego i zachodnich gubernij cesarstva rosyjskiego, pod wzgledem historycznym, statystycznym i gospodarczym“. To delo se bo v štirih zvezkih izdalo.

* V Vilni je ravno v tisku prestava Stöckhardove kemije: „Škola lučby“.

* Ludovik Zejszner, profesor v Krakovem, bo izdal svoje po raznih časopisih raztresene izdelke slovstvene.

* Ilirska slovnica gosp. prof. Babukića, ki bo obsegla 15 do 16 pol bo še pred početkom prihodnjega šolskega leta na svitlo prišla.

* Gosp. Kaeser, knjigotiskar je izdal na svoje stroške česko i nemško prestavo Franklinovega spisa: „Cesta k bogastvu“.

* Rusko imenitno delo: „Opita občesravnitelnoj grammatiki ruskago jazika“ se že v drugo tiska.

Slovensko slovstvo.

„Žganju slovó! vojskó!“ Na svitlo dal duhoven Ljubljanske škofije; natisnil J. R. Milč v Ljubljani 1853.

„Žganje, ktero so Arabci pred 800 leti nesrečno zaznajdli, je skoz celih 600 let v lekarjah v versti strupov dobre zaklenjeno bilo“ — pravi gosp. pisatelj teh bukvic v predgovoru. „Pred 200 leti je ta strup iz svojiga zavora pobegnil ter dolgo še skrivaj in na tihim ljudém škodo delal. Še le pred kakimi 80 leti je očitno med ljudmi razsajati začel, naj huje v zgornji Ameriki, na Irskem in pozneje tudi v zgornji Šlezii in od teh krajev je tudi druge bližnje dežele s svojo strupenico premrežil, in zdaj tudi naše domače“. — Treba se tedaj, da se ljudstvu bukve v roke podajajo, v kterih je s prepričljivo besedo škodljivost nezmerne pijače žganja in prav po domače razlaga. Častitimu gosp. Janezu Volčiču gré hvala, da je oboje to prav dobro zadel, in živo priporoča to knjižico vsem, ki so v stanu jo vpeljati med ljudstvo, razodenemo le iskrene želje: naj bi lepi poduki ne ostali glasi vpijočega v pušavi, kakor so žalibog! ostali enaki poduki hvale vredne knjižice „Čujte, čujte! kaj žganje dela!“ Natis bukvice je ličen in vse hvale vreden. Dobiva se pri bukvovezu g. Kremžarju po 15 kraje.